

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคของกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคของการแข่งขัน ประเทศต่างๆ ได้มุ่งแข่งขันกันด้วยการพัฒนาศักยภาพของประเทศ โดยมุ่งเป้าไปที่การพัฒนา ศักยภาพของคน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นกลไกที่มีค่าในการ ขับเคลื่อนประเทศชาติ เพื่อให้ก้าวทันและมีศักยภาพเพียงพอต่อการแข่งขันกับนานาชาติ โดยการพัฒนา ศักยภาพของคนที่จะพึ่งปรารถนานั้น จะต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตาม ศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มี คุณธรรม มีสุขอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึก มีบทบาทในการดูแลสังคม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม ทั้งในระดับชาติและ ระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนานั้นเป็นไปอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของบริบททางสังคมไทย (ธีระพล อรุณะกสิกร และคณะ, 2540, น. 25)

การพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนานั้น สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมเป็นอย่าง ยิ่งในการพัฒนา ซึ่งในแต่ละสถาบันต้องทำหน้าที่ประสาน ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันโดยมี เป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนา "คน" ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนในทุกๆ ด้าน จึงจะ สามารถทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข และจะต้องเกิดมาจากการทำหน้าที่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ ของสถาบันต่างๆ ทางสังคม ซึ่งสถาบันหลักสำคัญของสังคมมีอยู่ 3 สถาบัน คือ

1. สถาบันครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์เริ่มเรียนรู้ระบบของธรรมชาติ และวิถีชีวิตต่างๆ ครอบครัวเป็นสถาบันที่ให้กำเนิดให้การเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น ปลูกฝัง ความรู้สึกรู้จักคิด รวมทั้งทัศนคติ ค่านิยมของสมาชิกในสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่าง พ่อแม่ ลูก พี่ๆ น้องๆ ร่วมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายในครอบครัว มีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลมีความ แตกต่างกันไป

2. สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่ทำหน้าที่ให้ ความรู้ ฝึกอบรม สร้างความคิดริเริ่ม ความสามารถ และทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม จริยธรรม ให้กับสมาชิกทางสังคม

3. สถาบันทางศาสนา วัดเป็นสถานที่เปิดสำหรับให้คนทั่วไปได้เข้ามาศึกษา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ให้การศึกษา สั่งสอนศาสนา เป็นแหล่ง การศึกษาอบรมสมาชิกทางสังคมให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ไม่เอาर्डเอาเปรียบ มีความรักใคร่ กลมเกลียวกัน ทำให้คนเหล่านั้นอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สุทธินันท์ จันทนา, 2546, น. 2)

สถาบันทั้งสามประการต้องประสานสัมพันธ์กัน เพื่อช่วยในการพัฒนาคนให้มีลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้วยการริเริ่ม สร้างสรรค์ ประสาน ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้ บรรลุจุดหมายในการพัฒนาคนอย่างบูรณาการ มิใช่ต่างคนต่างทำ เพราะการแสดงออกของคน คนหนึ่งไม่ว่าดีหรือไม่ดีก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยง ไปทั้งระบบของทุกส่วนในสังคมอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้ การประสานความร่วมมือกันของสถาบันทั้งสามอย่างบูรณาการในการพัฒนา นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาคนในทุกๆ ด้าน กล่าวคือ การพัฒนา ด้านร่างกาย (Physical Development) ต้องมีการพัฒนาร่างกายให้เข้มแข็ง มีสุขภาพดีปราศจาก โรค พัฒนาให้มีความสัมพันธ์ภาพกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สัมพันธ์กับธรรมชาติไม่เอาเปรียบ ธรรมชาติ พัฒนาศีล (Social Development) เป็นการพัฒนาในด้านการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคม กล่าวคือ เป็นการพัฒนาคนให้มีระเบียบระบบในการดำเนินชีวิต เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ก่อการเบียดเบียนไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นแก่สังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับพื้นฐาน เป็นการพัฒนาความมีระเบียบระบบในการเป็นอยู่ ในการดำเนินชีวิต โดยที่ไม่มีการเบียดเบียนต่อกันในทางชีวิตร่างกาย ในทางทรัพย์สิน ในทางคู่ครอง ในการใช้วาจา ตลอดจนไม่เบียดเบียนสิทธิสัมปัตินุญะของตนเอง

2. ระดับกลาง เป็นเรื่องการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอยู่ร่วมกับคนอื่นโดยมีการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันประพัตสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่น ต่อสังคม

3. ระดับสูงสุด เป็นการฝึกฝนควบคุมตนในทางกายวาจา เพื่อเป็นพื้นฐานของการฝึก จิตใจ หรือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจ เช่น ศิลของพระ ศิลของอุบาสกอุบาสิกาที่ไปรักษา อุโบสถศีล เป็นต้น การพัฒนาศีลเพื่อให้มีระเบียบวินัยนั้น จำเป็นต้องมืองค์ประกอบของศีลที่ สำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ดังปรากฏในอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ สัมมาวาจา การเจรจา ขอบ สัมมากรรมันตะ การทำกรงานขอบ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ เป็นต้น ฉะนั้นการพัฒนา ศีล จึงเป็นการพัฒนาการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลเป็นประโยชน์และมี อาชีพที่ถูกต้อง การพัฒนาจิต (Emotional Development) เป็นการพัฒนาด้านอารมณ์ ด้วยการ ฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจหรืออารมณ์ให้พร้อมด้วยคุณธรรม มีความเข้มแข็งมั่นคง เบิกบาน

สงบสุขผ่อนคลาย การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development) เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีหลายชั้นโดยแบ่งออกเป็นชั้นๆ ได้ดังนี้ ปัญญาชั้นที่ 1 ปัญญาที่เป็นความรู้ ความเข้าใจใน ศิลปะวิทยาการ ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ปัญญาชั้นที่ 2 เป็นปัญญาชั้นการรับรู้ เรียนรู้ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ปัญญาชั้นที่ 3 เป็นปัญญาชั้นการคิดการวินิจฉัย ซึ่งหมายถึงการ คิดวินิจฉัยด้วยการใช้ปัญญา จะต้องเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ใจ ไม่ถูกครอบงำด้วยกิเลส ปัญญาชั้นที่ 4 เป็นปัญญาที่รู้จักการเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง รู้ทางเสื่อม ทางเจริญ และเหตุปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ความสำเร็จที่ทำให้พัฒนาตนพัฒนาชีวิตและสังคมให้ เจริญดีงามยิ่งขึ้นไป และปัญญาชั้นที่ 5 เป็นปัญญาที่รู้เท่าทันธรรมชาติของสังขาร คือ โลกและชีวิต เข้าถึงความจริงแท้ ถึงขั้นที่ทำให้จิตใจเป็นอิสระหรือพ้นจากความทุกข์โดยสมบูรณ์ โดยปัญญาชั้น สุดท้ายนี้ส่งผลถึงภาวะที่เรียกว่า วิมุตติ ความหลุดพ้น เป็นอิสระภาพที่แท้จริง คือจิตใจไม่ถูก ความยึดมั่นในสิ่งทั้งหลายครอบงำ วางใจต่อสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง (ธรรมปิฎก, 2539, น. 8)

ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการพัฒนา ก็เพื่อสร้างคนให้เป็นคนเก่งคนดี และมีความสุข โดย มุ่งไปที่การพัฒนาจิตใจเป็นเบื้องต้น ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาอบรมและส่งเสริมให้คนมีจิตใจ เจริญในทุกๆ ด้าน เป็นการสร้างเจตคติที่ดีในการดำเนินชีวิต เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาชีวิต และใน การพัฒนาจิตใจนั้นจะต้องทำการพัฒนาให้ครบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้ดีงามด้วยคุณธรรมต่างๆ มีจิตใจสูง ประณีต มีเมตตา มีความรัก มีความเพียร มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีความกรุณาต้องการที่ช่วยเหลือ ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีน้ำใจเพื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีสัมมาคารวะ ความเคารพ ความกตัญญู อ่อนโยน รู้คุณค่าของการได้ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

2. สมรรถภาพจิต คือ ความสามารถของจิต เช่น ความมีสติดี มีวิริยะ ความเพียร พยายามสู้งาน มีขันติความอดทน มีสติจิตใจแน่วแน่ มีสัจจะ มีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มี อธิษฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงาน ให้ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา มีความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน

3. ด้านสุขภาพจิต เพื่อให้คนเป็นคนที่มีความสุข มีสมาธิสงบเยือกเย็นเป็นคนแจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ และเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันในการ พัฒนาจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ในโอกาสต่อไป (ประจวบ ตรีภักดี, 2544, น. 2)

ในการพัฒนาจิตใจนั้น สถาบันศาสนาโดยเฉพาะวัดมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการ พัฒนา เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ให้ความรู้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

โดยผ่านกิจกรรม พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ในการส่งเสริมปลูกฝังจริยธรรม ศีลธรรมที่ดั่งงามให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนในสังคม ในกิจกรรม พิธีกรรมและประเพณีเหล่านั้น ประเพณีการบวชเป็นประเพณีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้สถาบันศาสนา (วัด) ได้ส่งเสริมความดีงามในด้านจิตใจให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนสังคม โดยทางประเพณีการบวช เพราะว่าผู้ที่เข้ามาบวชไม่ว่าจะบวชตามประเพณีหรือบวชในลักษณะใดก็ตาม ก็มีความรู้สึกเหมือนการใช้ชีวิตในโลกใหม่ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน ฝึกฝน อบรม เรียนรู้ โดยกระบวนการฝึกฝนอบรมที่ทางวัดหรือสำนักนั้นๆ จัดไว้ โดยเฉพาะการบวชในระยะสั้นๆ ที่เรียกว่าการบวชตามประเพณี ใช้ระยะเวลาในการบวชสั้นเพียง 1 เดือนหรือ 3 เดือนในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ต้องอาศัยการฝึกฝนอบรมโดยธรรมวินัยอันเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันสงฆ์ เพื่อให้การใช้ชีวิตในระหว่างการบวชเป็นไปดังที่ต้องการ โดยมีพระธรรมวินัยเป็นเครื่องร้อยรัดให้ผู้บวชเป็นหนึ่งเดียวกัน

ดังนั้นผู้ที่เข้ามาบวช แล้วได้ผ่านกระบวนการฝึกฝนอบรมโดยพระธรรมวินัย อันเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันสงฆ์ จึงได้ชื่อว่าเป็นการพัฒนาตนในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และยังเป็นการเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิตอย่างสันติ รวมถึงเป็นการเรียนรู้ความคาดหวัง ลักษณะนิสัย ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และความต้องการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการกลับเข้าไปมีส่วนในกลุ่มทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสืบต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นวัดที่ได้ดำเนินการอยู่ในกรอบของนโยบาย คือ การให้ความรู้ที่ถูกต้องกับประชาชนในด้านหลักธรรม ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความหลงงมงายในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ทุกกิจกรรม จะต้องเป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญญา ดังนั้นการให้ความรู้ด้านธรรมะที่ถูกต้องแก่ประชาชน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง และยังเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรรูปแบบหนึ่ง ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านโครงการต่างๆ อาทิเช่น โครงการบาลีศึกษา โครงการบรรพชาอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการฝึกอบรมพระธรรมทายาท โครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวินิตยาลัย โครงการอุปสมบทฝึกอบรมพระนวกะ เป็นต้น โดยเฉพาะโครงการอุปสมบทอบรมพระนวกะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทางวัดได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อต้องการที่จะพัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีสุขนิสัยดี มีจริยวัตรที่เหมาะสม

กับสมณสาธูป ด้านสติปัญญา เป็นผู้มีความใฝ่รู้กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องดีงาม ด้านคุณธรรม ให้เป็นผู้ยึดหลักธรรม 3 ประการ คือ ละเว้นความชั่วทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ ทำดี และฝึกจิตให้ผ่องใสบริสุทธิ์ มีความซื่อสัตย์ประหยัดและไม่เห็นแก่ตัว

โครงการอุปสมบทอบรมพระนวกะ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อบัญญานันทะได้จัดให้มีขึ้นนั้น ได้จัดเป็นประจำในทุกเดือน ยกเว้นเดือนมกราคม ไม่มีการจัดอุปสมบท โดยได้ทำการจัดอุปสมบทในวันที่ 25 เดือนธันวาคม ของทุกปีแทน การอุปสมบทพระนวกะเป็นโครงการที่ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยมีผู้เข้ามาอุปสมบทยังวัดชลประทานรังสฤษฎ์เป็นจำนวนมาก จากสถิติย้อนหลัง 6 ปี คือตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2543 - 2548 มีผู้เข้าอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 3,580 คน ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1

สถิติการบรรพชาอุปสมบทปี 2543-2548

ปี พ.ศ.	การอุปสมบทนอก พรรษา	การอุปสมบท เข้าพรรษา	รวม (คน)
2543	556	94	650
3544	425	92	517
2545	497	112	609
2546	541	118	659
2547	547	82	629
(ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2548)	448	68	516
รวม	พ.ศ. 2543 - เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548		3,580

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่าได้มีประชาชนเข้ามาอุปสมบทเป็นจำนวนมากในทุกปี เมื่ออุปสมบทแล้ว บางครั้งก็ได้รับการอบรม บางครั้งก็ไม่ได้รับการอบรม หลวงพ่อบัญญานันทะเห็นว่าพระนวกะ (พระบวชใหม่) ซึ่งโดยส่วนมากก็อุปสมบทตามประเพณีในช่วงระยะเวลาสั้นๆ 7 วัน 15 วัน หรือ 3 เดือน ในช่วงเข้าพรรษา ยังขาดการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่เหมาะสมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จึงได้ปรารภให้จัดโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ขึ้น โดยเริ่มวางรูปแบบและระบบการฝึกอบรมพระนวกะขึ้นในปี พุทธศักราช 2512 และได้ดำเนินการ

มาจนถึงปัจจุบันนี้ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการ ความพึงพอใจ และประสบการณ์ ทางศาสนา ในเชิงลึกที่ดีแก่พระนวกะ หรือแก่กุลบุตรผู้ที่มีความสนใจ และประสงค์ที่จะบวช ให้ได้มีโอกาสบวช ตามประเพณี และมีโอกาสฝึกฝนพัฒนาตนตามหลักพระธรรมวินัยในเชิงลึกอย่างเต็มที่เพื่อสร้าง ศาสนทายาทที่เป็นศักดิ์ศรีแก่พระศาสนา และเป็นคนดีมีคุณค่าแก่สังคมต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ ของโครงการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเผยแผ่ศาสนธรรมและฝึกอบรมเชิงลึกแก่พระนวกะที่บวชในแต่ละเดือน เช่น การฝึกอบรมพระกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อพัฒนาด้านจิตใจของพระนวกะให้มีความ พร้อมและมั่นคงในพระศาสนา
2. เพื่อสงเคราะห์และเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้อุปสมบทตามความเหมาะสม ในแต่ละ เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่ยาวและไม่สั้นเกินไป พร้อมทั้งได้รับการฝึกอบรมตลอดระยะเวลาของ การบวช
3. เพื่อเตรียมความพร้อมให้พระนวกะมีทางเดินชีวิตที่ถูกต้องหลังการลาสิกขาบท ด้วยการอบรม ธรรมะสำหรับใช้ในการดำเนินชีวิตในลักษณะต่างๆ เช่น ธรรมะสำหรับการครองเรือน ธรรมะสำหรับการทำงาน ธรรมะสำหรับการปฏิสัมพันธ์กับผู้คน เป็นต้น
4. เพื่อสร้างฐานการเป็นศาสนทายาทที่ดี ของพระศาสนาอย่างยั่งยืน คือมีความเข้าใจ ในหลักการของพระศาสนาอย่างถูกต้อง เช่น หลักการของไตรสิกขา อริยสัจ 4 หลักการของกรรม เป็นต้น

โครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นโครงการที่ได้เนิ่นการผ่าน มาแล้ว เป็นเวลาหลายปี และหลายๆ รุ่น และจะต้องจัดต่อเนื่องกันไปในทุกๆ ปี ซึ่งทางโครงการได้ มีการติดตามประเมินผู้ที่ผ่านการอบรมจากโครงการเป็นประจำในทุกๆ รุ่น แต่เป็นการติดตาม ประเมินเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่กำลังดำเนินการฝึกอบรมโดยทำการประเมิน จากการแสดงออก ในเชิงพฤติกรรมความพึงพอใจของพระนวกะที่มีต่อกระบวนการฝึกอบรม หรือจะมีการติดตาม หลังสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้วบ้าง ก็เป็นการติดตามในลักษณะการป้อนกลับ ของผู้ผ่านการ ฝึกอบรมในรูปแบบของการกลับมาทำบุญ มาฟังธรรม มาร่วมกิจกรรมกับทางวัดเท่านั้น การ ติดตามประเมินโครงการในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่าได้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร เพราะฉะนั้นการประเมินในลักษณะของการวิจัยจึงมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการฝึกอบรม เนื่องจากการประเมิน คือ กระบวนการ ตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินงาน โครงการ เพื่อพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยของโครงการอย่างมีระบบ ดูความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา

และหลักสูตรว่าเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรมหรือไม่อย่างไร แล้วตัดสินใจว่าจะทำการปรับปรุงพัฒนางานนั้นต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานเสีย

ดังนั้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาและเป็นนักศึกษาในสาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงเป็นผู้มีส่วนในกระบวนการจัดการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในด้านความพึงพอใจของผู้ที่ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนวกะ และผลการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมพระนวกะ เพื่อนำผลการประเมินเสนอต่อผู้บริหารโครงการอันจะนำไปสู่การพัฒนา ให้กระบวนการฝึกอบรม สามารถตอบสนองต่อความสนใจของประชาชน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนวกะ
2. เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ผ่านการอบรมต่อแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรม

พระนวกะ

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมพระนวกะ ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ด้านความพึงพอใจของผู้ผ่านการอบรมต่อโครงการฝึกอบรมพระนวกะ

ด้านการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านทัศนคติของผู้ผ่านการอบรมต่อแนวทางการพัฒนา

โครงการฝึกอบรมพระนวกะ

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาเฉพาะผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม ในโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รุ่นประจำเดือนมิถุนายน เดือน

กรกฎาคม (รุ่นบวชเข้าพรรษา) เดือนพฤศจิกายน และเดือนธันวาคม ปีพุทธศักราช 2548 จำนวน 245 รูป

ค่านิยมศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ความพึงพอใจของผู้ที่ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึงผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีความพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร อันประกอบด้วยภาควิปัสสนากัมมัฏฐาน ภาควิชาการ ภาคกิจกรรม รวมถึงด้านการจัดการเกี่ยวกับการฝึกอบรม ของกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ภาควิปัสสนากัมมัฏฐาน หมายถึง กระบวนการในการฝึกอบรม ในโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้แก่ การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม และการกำหนดลมหายใจเข้า-ออก ตามหลักอานาปานสติและสติปัฏฐาน 4

ภาควิชาการ หมายถึง กระบวนการในการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้แก่ หัวข้อธรรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม และวิทยากรผู้ให้การอบรมวิชาการ

ภาคกิจกรรม หมายถึง กระบวนการในการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้แก่ ลักษณะและจำนวนของกิจกรรม กล่าวคือ กิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระ กิจกรรมวันอาทิตย์ กิจกรรมวันพระ และกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้นในเทศกาลต่างๆ

2. การนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำหลักธรรมที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ไตรสิกขา 3 อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นธรรมะสำหรับการทำงาน การทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว การปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต

ไตรสิกขา 3 หมายถึง หลักธรรมสำหรับการพัฒนาชีวิต ซึ่งเป็นหัวธรรมะสำหรับใช้ในการฝึกอบรมภาควิชาการ ของโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

อิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมแห่งความสำเร็จ สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นหัวธรรมะสำหรับใช้ในการฝึกอบรมภาควิชาการ ของโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มี 4 ประการ คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความตั้งใจ และวิมังสา การหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญอยู่เสมอ

ฆราวาสธรรม 4 หมายถึง หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ซึ่งเป็นหวัตรรณะสำหรับใช้ ในการฝึกอบรมภาควิชาการ ของโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มี 4 ประการ คือ สัจจะ ความจริง ทมะ ฝึกตน คือ การบังคับควบคุมตนเองได้ ขันติ อุดทน และจาคะ เสียสละ คือ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือเกื้อกูล

3. ทัศนะของผู้ผ่านการอบรมต่อแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมพระนวกะ หมายถึง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ผ่านโครงการฝึกอบรมต่อกระบวนการฝึกอบรมใน ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านรูปแบบการฝึกอบรม ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านการประเมินการฝึกอบรม และด้านสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้ที่ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัด ชลประทานรังสฤษฎ์ เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรและสภาพแวดล้อมบริบทของการฝึกอบรม
2. ทราบถึงการนำเอาหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่ผ่านโครงการต่อแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรม พระนวกะ
4. ผลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรของ โครงการฝึกอบรมพระนวกะในรุ่นต่อไป